

AZ 1990 UTÁN KÖZIGAZGATÁSI ÖNÁLLÓSÁGOT ELNYERT TELEPÜLÉSEK ÚTJAI MAGYARORSZÁGON

BAJMÓCY PÉTER – VIDÉKI RENÁTA

THE WAYS OF THE AFTER 1990 ADMINISTRATIVELY NEW SETTLEMENTS IN HUNGARY

The change of the number of administratively independent settlements in Hungary is not a new phenomena. During the 20th century there were periods, when the decrease of the settlements were important (1920-1945, 1951-1984) and when the increase (years after 1945, 1985 till nowadays). In this paper we deal with one of the increasing periods (after 1990), when there are 96 administratively new settlements in Hungary and during this period there were not any settlements, which lost its independence. There are really different ways in the development of these new settlements after 1990. Some of them are really successful, some of them not. Most of the new settlements are relatively small (60% are with less than 1.000 inhabitants). The dynamic ones are around the largest towns (especially the suburban settlements) and some villages near the Austrian border and the touristic areas.

We made a small research on the web pages of the administratively new settlements. 11 of the 96 settlements have no web-page, and only on 4 web page found information and value judgement about the independence. Most of these self governments emphasize the rapid development after the administrative independence. So the importance of the web pages is much smaller than the expected. To explore deeper connections about the different reasons and ways we need more empirical researches.

BEVEZETÉS, MÓDSZERTAN

A közigazgatási változások számos módon hathatnak a települések életére. Az elmúlt két és fél évtizedben változások következtek be a közigazgatási szintek mindegyikén. Mintegy tucatnyi település megyét váltott, az újonnan létrehozott járások pedig, az alsószintű kapcsolatok számára jelentenek új kihívásokat. Közismert tény a rendszerváltozás utáni várossá nyilvánítások nagy száma, ezzel a geográfiai szakirodalom is bőségesen foglalkozik. A települések közigazgatási önállósága, annak elnyerése is csaknem száz települést érint, ugyanakkor ennek geográfiai hátterével a hazai szakirodalom még kevésbé foglalkozott. Az 1990-es évek előtti időszak esetében a közigazgatási önállóság elvesztése jelentette a legfőbb problémát, ám e folyamat 1989-ben befejeződött, azóta csak új településekről beszélhetünk, megszűnőkről nem. E tanulmány az 1990 óta közigazgatási önállóságot nyert települések útjait követi nyomon néhány tényező alapján. Elsősorban az a célja, hogy bemutassa, hogy mennyire heterogén településállományról van szó mind méret, mind az önállósodás oka, mind a

dinamika, funkció és jelleg szempontjából. A tanulmány során az egyes települések egyedi útjaira nem térünk ki, az önállósodás egyedi okainak feltárása, illetve annak értékelése, hogy mennyire sikeresek, mennyire elégedettek e települések az önállósággal, messze meghaladnák e dolgozat kereteit.

A kutatás adatbázisát a Helységnévtárak adatai alapján azon települések vizsgálata adta, melyek közigazgatási önállóságukat 1990 után nyerték el Magyarországon. A települések népességszámát, népességszám-változási mutatóit elemeztük a legegyszerűbb matematikai-statisztikai módszerekkel. Emellett a települési önkormányzatok helyzetét, a kiválással való elégedettséget vizsgáltuk és megkíséreltük elhelyezni ezen településeket a hazai településhálózaton belül.

1. A KÖZIGAZGATÁSI ÖNÁLLÓSODÁS TÖRVÉNYI HÁTTERE

Az önálló község alakításának jogi alapjait az Önkormányzati törvény (2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól) határozza meg. A törvény, illetve a szabályozás többször is változott 1990 óta. A jelenleg hatályos jogszabály legfontosabb ide vonatkozó szakaszai a következők:

„98. § (1) A választópolgárok kezdeményezésére, helyi népszavazás alapján új község alakítható az olyan - földrajzilag és építészetiileg - elkülönült, lakott településrészből, amely választópolgárainak közössége képes a helyi önkormányzás jogának önálló gyakorlására, a községi önkormányzat számára meghatározott feladatok önállóan vagy társulás útján történő teljesítésére a szolgáltatások színvonalának csökkenése nélkül úgy, hogy ezeknek a feltételeknek az a település is megfeleljen, amelyből az új község megalakult. A helyi népszavazást a település teljes közigazgatási területére kell kitűzni.

(2) Az új község alakításának további feltétele, hogy az elkülönült településrész lakosság száma a kezdeményezést megelőző tíz évben folyamatosan növekedjen, és infrastrukturális ellátottsága meghaladja az országos átlagot, valamint a községi önkormányzat számára meghatározott feladatokat, az országos átlagot meg nem haladó költségfordítással látja el.

(3) Új község alakításának a kezdeményezése esetén a falugyűlés, város esetében a községalakítással érintett településrész lakossági fóruma (a továbbiakban együtt: falugyűlés) legalább háromtagú előkészítő bizottságot választ a településrészen lakó települési képviselők közül vagy más választópolgárokból.

(4) Az előkészítő bizottság javaslatot készít az (1) és (2) bekezdésben írt követelmények és a területszervezési eljárásról szóló kormányrendeletben meghatározott egyéb feltételek teljesítésére.

(5) A miniszter március 31-ig határozatában dönt arról, hogy nem terjeszti elő a kezdeményezést, ha az nem felel meg az (1) és (2) bekezdésben foglalt feltételeknek, vagy a jogszabályban előírt eljárási szabályt nem tartották meg. Az előkészítő bizottság, a képviselő-testület a miniszter határozatának felülvizsgálatát a kézbesítéstől számított

harminc napon belül a miniszternek benyújtott kérelemben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól kérheti. A miniszter az iratokat a kérelem beérkezésétől számított három napon belül megküldi a bírósághoz.

(6) A bíróság az ügyben a beérkezéstől számított harminc napon belül nemperes eljárásban dönt. Végzésében a kérelmet elutasítja, vagy a miniszter határozatát hatályon kívül helyezi. A végzés ellen fellebbezésnek helye nincs. A miniszter a határozat hatályon kívül helyezése esetén június 30-áig nyújtja be a kezdeményezést a köztársasági elnöknek.

(7) A településrész új községgé alakításáról szóló köztársasági elnöki döntés közzétételétől számított harminc napon belül az előkészítő bizottság településrészi önkormányzattá alakul át. ...

(11) A községgé nyilvánításról szóló döntés hatálybalépését követő hat hónapon belül az új község önkormányzata a törvényi feltételek keretei között polgármesteri hivatalt hoz létre vagy közös önkormányzati hivatalhoz (a továbbiakban: hivatal) csatlakozik.

99. § (1) Új község alakítását településegysítés megszüntetés jogcímén akkor lehet kezdeményezni, ha a településrész egyesítése 1950. január 1-jén vagy azt követően lépett hatályba.”

2. A KÖZIGAZGATÁSILAG ÖNÁLLÓ TELEPÜLÉSEK SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA

A közigazgatásilag önálló települések számának változása végigkíséri az egész 20. századot. Összességében mintegy 300-zal kevesebb település van ma Magyarországon, mint 1900-ban, de ez úgy adódik, hogy csaknem 600 új település jött létre ezen időszak alatt, miközben mintegy 900 elvesztette közigazgatási önállóságát (*BAJMÓCY – MAKRA – VASÁRUS 2014*) (1. táblázat). Ez utóbbi folyamat nem jelenti a települések fizikai megsemmisülését, ugyanis ezen időszak alatt összesen csak hat falu halt ki Magyarországon és fizikailag csak három semmisült meg. Voltak időszakok (1920-1941, 1951-1984), amikor elsősorban a települések megszűnése volt a jellemző, az első időszakban elsősorban a település összevonások, a másodikban a nagyobb városokhoz és községekhez csatolások révén. Ugyanakkor az 1945 utáni pár évben, valamint 1985 óta az újonnan létrejövő települések száma lényegesen meghaladja a megszűnőket. Az első időszakban a tanyaközségek (*BAJMÓCY 2001*), illetve néhány önállóvá váló ipartelep, üdülőtelep és major okozta ezt a jelenséget, a napjainkban zajló folyamatot pedig részletesen elemzi e tanulmány.

Napjaink folyamatainak előzményeit az 1980-as években kell keresnünk. Az 1980-as évek közepén trendváltás következett be a közigazgatásilag önálló települések számának változásában. Addig az összevonás volt a legjellemzőbb folyamat, s a települések száma folyamatosan csökkent. Ugyanakkor már ekkor önállóvá vált néhány település, 1984-től kezdve a nyolcvanas évek során 15 új falu jött létre, többek közt Sátorhely, Érsekhalma, Nagyszentjános, Pörboly, Herceghalom és Petőfibánya. 1986-tól már nincs megszűnő település, az egyetlen

kivételt a Tolna megyei Mözs jelenti, melyet 1989-ben csatoltak Tolna városához. 1989-ben nyolc új település jött létre (hat kiválással, kettő szétválással), majd az 1990-es években 76 új, közigazgatásilag önálló településről beszélhetünk. Települések összevonására, vagy másik településhez csatolására ekkortól már nem volt példa, ugyanakkor látszólag ellentmondás, hogy az 1990-es évtizedben mégiscsak megszűnt hét település közigazgatásilag. E települések mindegyike olyan, hogy korábban összevontak két községet vagy várost, új összevont települést hozva létre és az 1990-es években a korábbi települések újra szétváltak, megszűntetve ezzel az összevont települést (Hajdúhadháztéglás, Boglárlelle, Mázaszászvár, Szemenyecsrönye, Almásneszmély) (HAJDÚ 2001).

1. táblázat: A közigazgatásilag önálló települések számának változása Magyarországon.

Table 1. Change of the settlements in Hungary

Időszak	Települések száma az évtized elején	Települések száma az évtized végén	Új települések	Megszűnt települések
1900-1910	3464	3453	24	35
1910-1920	3453	3457	15	11
1920-1930	3457	3432	57	82
1930-1940	3432	3341	67	158
1940-1950	3341	3393	182	130
1950-1960	3393	3273	60	180
1960-1970	3273	3228	18	63
1970-1980	3228	3123	17	122
1980-1990	3123	3066	30	87
1990-2000	3066	3135	76	7
2000-2010	3135	3154	19	0

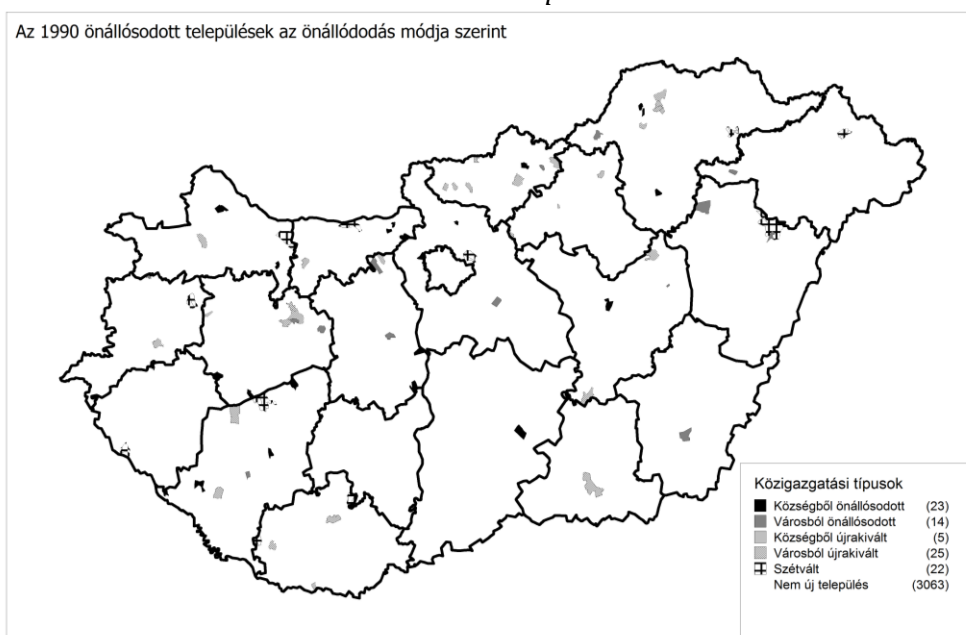
Forrás: KSH Helynévtárak.

1990 óta 96 önálló település jött létre Magyarországon. Közülük 54 olyan van, amelyek korábban közigazgatásilag önállóak voltak, ám valamikor elvesztették a közigazgatási önállóságukat. A további 42 település korábban nem rendelkezett önállósággal, az első alkalommal nyerte el az elmúlt 25 évben. Az 54 település között összesen 34 újra kivált és 20 szétvált település található. Legtöbbjük az 1980-as években (26) és az 1970-es években (20) veszített el önállóságát. Az 1960-as években csak 2, az 1950-es években 5 (Bodrogkisfalud, Szegi, Berente, Pálosvörömart és Mánfa), az 1940-es évek végén pedig egy település (Egeralja, 1949) van, mely akkor veszítette el a közigazgatási önállóságát, majd 1990 után önállósodott. A legutolsó körben, 1986-ban veszítette el önállóságát Alsóújlak, Ászár, Csabdi és Szelevény, közülük néhány csak pár évet volt egy város településrésze. A leggyakoribb évek 1977, 1978, 1979, 1981,

1984 voltak, ekkor az 54 település közül akár 10-15 is megszűnt. Mindez abban az értelemben érthető, hogy az összevonások megszüntetését a jelenleg érvényes törvény csak az 1950 utáni összevonások esetében teszi lehetővé.

1. ábra: Az 1990 után közigazgatásilag önállósodott települések az önállósodás módja szerint.

Figure 1. The new settlements in Hungary after 1990 by the method of administrative independence.

Forrás: KSH Helységnévtárak alapján saját szerkesztés.

A 96 db, 1990 után önállóvá vált település legnagyobb része már közvetlenül a rendszerváltozás után vissza- vagy elnyerte önállóságát. 1990-1994 között 67 település vált önállóvá, ebből 1991-ben és 1992-ben: 19-19, 1993-ban 16, 1994-ben pedig 12. Ezt követően csökkent az önállósodási hullám, 1995-1999 között 9 (ebből 1997-ben öt), 2000-2002 között pedig 11 (ebből 2002-ben 10) település vált önállóvá. Ettől kezdve települési önállósodásra csak az önkormányzati választások évében, azzal egyidőben van lehetőség, de így is 2006-ban csak hat, 2010-ben kettő, 2014-ben pedig egyetlen település önállósodott. E legutóbbi település, Balatonakarattya esetében az adatsorok sokszor hiányosak, így nem minden esetben került be a vizsgálatba.

A Balatonakarattya nélküli 95 új település közül 22 szétválással jött létre, a maradék 73 kiválással (1. ábra). Közülük 35 újra kivált (korábban valamikor önálló volt, de az önállóságát elvesztette), 38 pedig most először lett

közigazgatásilag önálló. 45 település városból vált ki, 28 pedig községből. Az újra kivált települések esetében döntő a városok fölénye, hathetedük városból vált ki, a most először önállósodottak között ugyanakkor a községekből kiváltak száma magasabb.

3. A TELEPÜLÉSEK NÉPESSÉGSZÁM-VÁLTOZÁSI TRENDJEI

A települések eltérő útjainak szemléltetését a népességszám változási adatok eltérő trendjeivel érdemes kezdeni. Összességében a 95 vizsgált település népességszám-változási trendjei kedvezőbbek, mint az országos értékek, annak ellenére is, hogy közöttük nagyobb városok nem találhatóak. Annak ellenére, hogy bizonyos funkciók megléte elvárás az önállósodás esetén, az újonnan alakult települések között 30 darab 500 fő alatti aprófalú, valamint 29 darab 500-1000 és 21 darab 1000-2000 fő közötti kistalu is található. Az 5.000 fős népességszámot mindössze hét, ebből a 10.000 főt csak három település (Hajdúhadház, Kerepes, Kistarcsa) éri el, a legnépesebb új településnek is mindössze 12.500 fős volt a lakónépessége 2011-ben. Ugyanakkor törpefalvak alig váltak önállóvá, 250 fő alatt mindössze nyolc, közülük 200 fő alatt csak három kisközség található. A két, legkisebb önállóvá vált település a Veszprém megye Balatonrendes (118 fő) és a somogyi Kaszó (105 fő). E települések lényegében semmilyen módon nem tudják ellátni saját lakosságukat, annak ellenére, hogy a jelenlegi törvényi szabályozás előírja, hogy csak olyan településrészek válhatnak önállóvá ahol a község képes „a községi önkormányzat számára meghatározott feladatok önállóan vagy társulás útján történő teljesítésére a szolgáltatások színvonalának csökkenése nélkül”. 1994 után a 300 fő alatti települések kiválását a jogszabályok nem támogatják.

Jelenleg valamivel több, mint 144.000 fő él az 1990 után önállóvá vált 95 településen, ez kevesebb, mint 1,5%-a az ország össznépességének (2. táblázat). E települések népességszáma az országos trendeknek megfelelően, annál kissé gyorsabban növekedett 1870-1970 között.

2. táblázat: A közigazgatásilag 1990 után önállósodott települése népességszám-változása, 1870-2011.

Table 2. Population change of the after 1990 new settlements in Hungary between 1870-2011.

	Darab	N1870	N1910	N1949	N1960	N1970	N1980	N1990	N2001	N2011
Szétvált	22	25574	35105	48836	54741	58854	62720	61978	64410	68070
Városból újrakivált	30	27088	33016	39411	41156	41135	38050	33896	33816	32719
Községből újrakivált	5	2734	3875	5159	5797	5245	4761	4188	3759	3347
Városból önállósodott	15	2680	4992	9541	14835	17086	18671	17315	19434	20564
Községből önállósodott	23	3322	9057	15563	19801	19690	17990	15961	17856	19656
Összesen	95	61398	86045	118510	136330	142010	142192	133338	139275	144356

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás.

Annak ellenére, hogy zömük község, az 1970-es években stagnált a népességszámuk, majd az országos trendeknek megfelelően az 1980-as években fogyott. Ugyanakkor 1990 után összességében csaknem 10%-os népességnövekedést figyelhetünk meg körükben, miközben az ország népessége mintegy 5%-kal fogyott ezen időszak alatt. Azaz az országos átlagnál dinamikusabb településekről van szó, s ez a dinamika okozta részben az önállósodást is. A szétvált, illetve a korábbi alapoktól mentesen önállósodott települések népesedési dinamikája lényegesen kedvezőbb, mint a városból vagy községből újra kivált településeké.

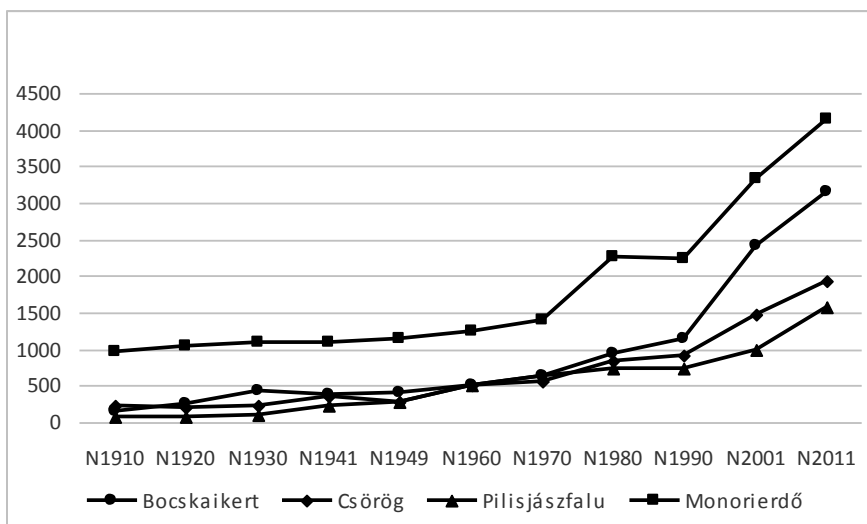
1949 és 1970 között 60%-uknak nőtt a népessége, leginkább az ipari és turisztikai jelleggel rendelkezők, illetve a nagyvárosok mellett fekvőké (Balatonfenyves, Pétfürdő, Uzsa, Farkaslyuk, Pilisjászfalu). 1970-1990 között már csak 24%-uk mutatott növekedést, de kiemelkedő dinamikával egyetlen település sem rendelkezett. Ugyanakkor harmaduk népessége több mint 25%-kal fogyott e két évtized alatt. 1990-2011 között jóval differenciáltabb a kép, 38%-uknak nőtt a népessége, közülük Nagykovácsi, Pilisjászfalu, Csörög, Bocskai kert, Kulcs és Szántód legalább megduplázta népességszámát, ugyanakkor nyolc településen (pl. Abod, Balatonrendes, Lókút és Pári) a népességfogyás több mint 25%-os, sőt Móricgát, Abod és Kaszó népességének 40-45%-át is elvesztette az elmúlt két évtizedben. Mindez érdekes, hiszen a jelenlegi törvényi szabályozás szerint olyan települések válhatnak önállóvá, ahol a népességszám az önállósodás előtti tíz évben folyamatosan növekedett. Ez a kitétel ugyanakkor az eredeti önkormányzati törvényben még nem szerepelt, amely akkor volt érvényben, amikor a legtöbb önállósodás történt. Napjainkban a nagyváros környéki, a Győr-Moson-Sopron megyei, illetve néhány idegenforgalmi település mutat népességnövekedést, ugyanakkor a Nyugat- és Dél-Dunántúlon, illetve a Dunától keletre az önállóvá vált települések döntő többségének fogy a lakossága.

A nagyvárosok környékén fekvő települések népessége lassan növekedett egészen az 1970-es évekig. Innentől kezdve felgyorsult a népesség növekedése, mely 1990-től viharossá fokozódott. Különösen látványos ez a növekedés Monorierdő és Bocskai kert esetében. E településeknél a szuburbanizáció hatására kiváltott népességnövekedés az oka a közigazgatási önállóságnak, s nem az önállóság okozza a növekedést (2. ábra).

Hasonló a helyzet néhány kevésbé dinamikus település esetében is, ahol azonban 1960-1990 között sokszor csökkenést tapasztalhatunk (3. ábra). Ugyanakkor 1990 után a népességszám enyhén emelkedik, melynek Ipolyszög és Rétalap esetén részben oka, hogy az önállóság miatt nagyobb lehetőség volt a helyi lakosság megtartására, illetve új házhelyek kiosztására. Néhány település esetében ugyanakkor a korábbi zuhanó népességszám trendjeiben nem történik változás 1990 után sem, azaz a közigazgatási önállósodás sem tudott dinamikát okozni (Abod, Csabasabadi., Kaszó, Tekenyé) (BAJMÓCY – BALOGH 2002) (4. ábra). Ormosbányán és Balatonfenyvesen az 1950-es évek jelentettek kiugró

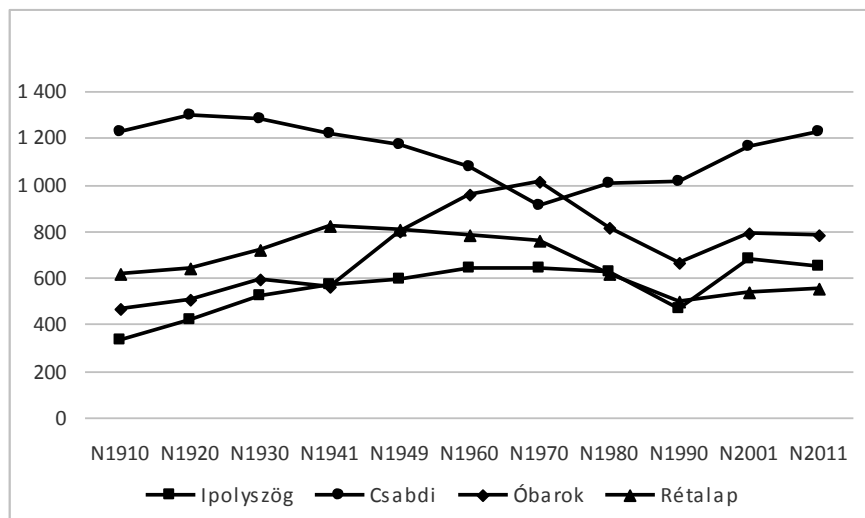
növekedést, majd mind az önállóság előtt, mint utána fogyott a lakosság szám (5. ábra). Összességében elmondható, hogy számos esetben nem történt trendváltás a népességváltozás dinamikájában az önállósodást követően, s ahol volt, ott sem egyértelmű az ok-okozati összefüggés.

2. ábra: Néhány 1990 után önállósodott település népességszám-változása 1910-2011, I.
Figure 2. Population change of some after 1990 new settlements between 1910-2011, I.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

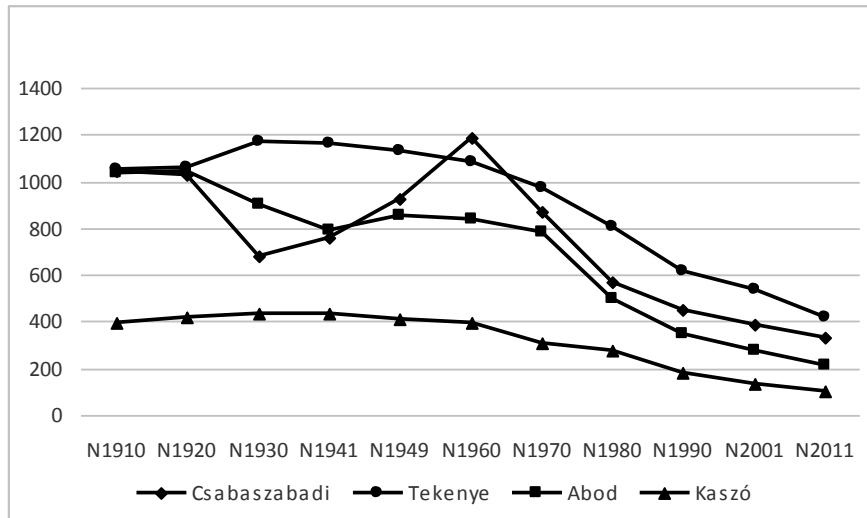
3. ábra: Néhány 1990 után önállósodott település népességszám-változása 1910-2011, II.
Figure 3. Population change of some after 1990 new settlements between 1910-2011, II.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

4. ábra: Néhány 1990 után önállósodott település népességszám-változása 1910-2011, III.

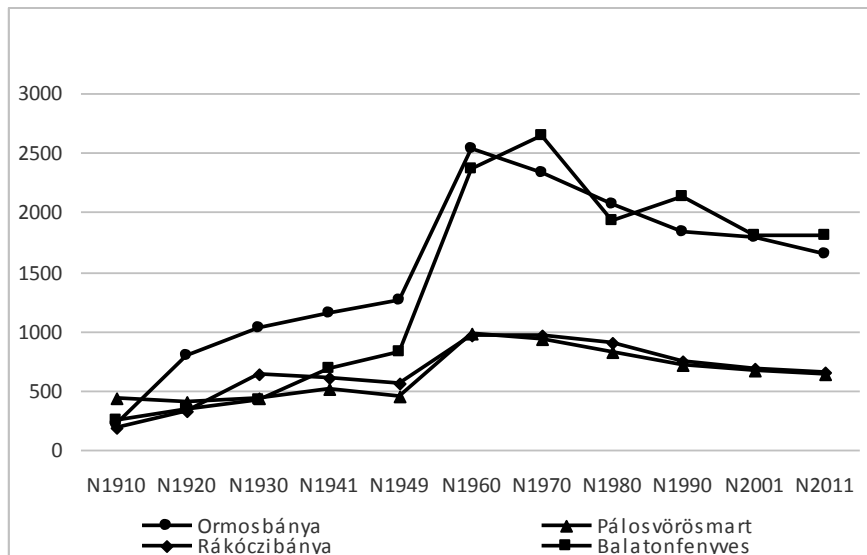
Figure 4. Population change of some after 1990 new stettlements between 1910-2011, III.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

5. ábra: Néhány 1990 után önállósodott település népességszám-változása 1910-2011, IV.

Figure 5. Population change of some after 1990 new stettlements between 1910-2011, IV.

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

4. AZ ÖNÁLLÓVÁ VÁLT TELEPÜLÉSEK TÍPUSAI

A településeket a népesedési dinamika útjai alapján csoportosítva (*BAJMÓCY - GYÖRKI 2012*) a legtöbb újonnan létrejött település (73) a vidéki települések közé tartozik, s e csoportba tartozó települések össznépessége fogy. A második legnagyobb csoportot (14) a szuburbán települések adják, a legtöbb Budapest környékén található (6), a többi elszórva a vidéki nagyvárosok környékén. E települések népesedési dinamikája a legnagyobb. Az országoshoz képest nagyobb arányban fordulnak elő idegenforgalmi jellegű települések a közigazgatásilag önállóvá váltak között (7), legnagyobb számban a Balaton körül. Az idegenforgalmi települések népessége napjainkban fogy, a népességnövekedésük leggyorsabb üteme 1949-1990 között volt. Egyetlen tényleges városi funkciójú település van az önállóvá váltak között, a szétvált Hajdúhadház. (Balatonboglár is városi funkciójú, de a turisztikai jellege miatt a turisztikai csoportba lett besorolva.) Összességében érdekes, hogy a dinamikus településcsoportok között nagyjából hasonló arányban (25-30%) vannak települések az önállóvá váltak között, mint az összes hazai település között, azaz e tekintetben nem kellene, hogy dinamikusabb legyenek e települések, mint az országos átlag.

Hasonló lehetőség nyílik annak eldöntésére, hogy dinamikusabbak-e az önállóvá vált települések a többinél, ha megvizsgáljuk, hogy a Beluszky Pál által meghatározott falutípusok között milyen arányban szerepelnek települések a dinamikus, illetve a nem dinamikus típusokban. Beluszky életkörülmények alapján tipizálta a hazai falvakat a 2001-es népszámlálás adatai alapján (*BELUSZKY - SIKOS T. 2007*). Természetesen nem vette figyelembe a városi jogállású településeket, illetve nem vehette figyelembe azokat sem, amelyek 2001-ben még nem voltak önállóak. Így összesen 69 település került besorolásra valamely falutípusba Beluszkyknál az általunk vizsgált 95 közül, ez az összes falu 2,4%-a. Az egyes falutípusok megoszlása a közigazgatásilag önállóvá váltak között a következő:

1. típus (legjobb életkörülmények minden tekintetben): 5 db (az ide tartozó falvak 4,9%-a az, amelyek újonnan váltak önállóvá)
2. típus (jó életkörülmények): 4 db (1,8%)
3. típus (átlagos életkörülmények): 9 db (1,9%)
4. típus: (idegenforgalmi jellegűek): 3 db (7,9%)
5. típus: (rossz életkörülmények, de nagy népességszámmal): 8 db (1,8%)
6. típus: (relatív jó életkörülményeket nyújtó aprófalvak): 23 db (3,4%)
7. típus: (rossz életkörülményeket nyújtó aprófalvak): 17 db (1,9%)

Ezen adatok alapján is látható, hogy sikeresebbek, jobb körülményeket nyújtanak az újonnan kivált települések az átlagnál, hiszen a jó életkörülményeket nyújtó falutípusok zömében felülreprezentáltak e települések, a rossz körülményekkel rendelkezőkben pedig alulreprezentáltak.

5. ÖNKORMÁNYZATISÁG ÉS TELEPÜLÉSI HONLAPELEMZÉS

Az önállóvá vált települések sikerességének egyik mérési lehetősége, hogy a települések önkormányzatai hogyan működnek, képesek voltak-e teljes mértékben megőrizni önállóságukat, illetve hogyan reprezentálják magukat a települési honlapokon. Jelenleg mindössze 28 település a 95-ből önkormányzati székhely, a többi település valamely közös önkormányzat résztelepülése. Az önkormányzati székhely települések átlagos népessége mintegy 3600 fő. Ezzel szemben a 67, nem önkormányzati székhely település közül 18-nak az a település az önkormányzati székhelye, amiből korábban kivált (átlagos népességük 540 fő), 49-nek ugyanakkor más település az önkormányzati székhelye (átlagos népességük 690 fő). Azaz a települések nagy része nem tudta megőrizni teljes mértékben az önállóságát, ám akik ilyen helyzetbe kerültek, jóval nagyobb arányban kerültek más településhez, mint ahonnan korábban kiváltak.

A települési honlapelemzéssel arra a kérdésre kerestük a választ, hogy mennyire fontos az újonnan létrejött településeknek az ilyen módon való reprezentáció, illetve, hogy az önállóság milyen mértékben kerül reprezentációra a honlapon. Az általunk vizsgált 95 település közül 11 településnek egyáltalán nincs önálló honlapja, s további 48 településen esetében pedig nem találtunk érdemi információt az önállósodásról. 32 településnél egyszerű, tényszerű közlés van arról, hogy önállóvá vált valamikor a közelmúltban a község vagy város. Mindössze négy esetben találunk valamiféle értékítéletet, legtöbb esetben az önállóvá válás utáni gyors fejlődést hangsúlyozzák az önkormányzatok. Érdekes azonban, hogy az ilyen módon való reprezentációnak és a fejlődés hangsúlyozásának egyáltalán nincs köze a valódi fejlődés mértékéhez, a népesség számának változásához. A gyors fejlődéssel jellemzett települések között van olyan, melynek gyorsan fogy a népessége és olyan is, amelynek nő. A honlapon való megjelenésnek a fontossága a vártnál lényegesen kisebbnek bizonyult, az önállóvá vált települések zöme nem tartja fontosnak a honlapon az önállósodás tényének hangsúlyozását. A legjellemzőbb narratívák közül néhányat gyűjtöttünk csokorba a következőkben:

- **Damak** (Borsod-Abaúj-Zemplén megye): *„1992-ig Edelény város része volt, ekkor a lakosság döntése alapján levált. Azóta nagy fejlődésen esett át.”*

- **Balatonrendes** (Veszprém megye) „teljes önállóságát 1991-ben érte el, azóta fejlődése töretlen.”
- **Berente** (Borsod-Abaúj-Zemplén megye): „Hosszas viták és egy 1997-es népszavazás eredményeképpen 1999-ben Berente Kazincbarcikáról leválva az ország egyik leggazdagabb községévé alakult a nagyüzemtől származó bevételeknek köszönhetően.”
- **Rétalap** (Győr-Moson-Sopron megye) „önálló státuszát ... 1992. Január 1-én kapta vissza. Ez gyökeresen megváltoztatta a falu életét. Nagy fejlődésnek indult a község.”

ÖSSZEZÉS

1990-2012 között 95 új település jött létre Magyarországon, majd azóta még egy. Nincs azonban közös útjuk, hiszen eltérő közigazgatási aktusok és okok mellett jöttek létre, eltérő motivációkkal rendelkeztek, különböző a jellegük és a sikerességük. Bár összességében kissé kedvezőbb a helyzetük, mint a településeink átlaga, de sokkal inkább a teljes településállományt képezik le. Az összességében kedvezőbb helyzet azonban nagyfokú differenciáltsággal párosul. Legtöbb esetben a vártnál gyengébb a kapcsolat a korábbi anyatelepüléssel és a honlapokon való reprezentáció is minimális. Mindent összevetve kedvezőbb demográfiai folyamatok és valamelyest jobb életkörülmények jellemzik e településeket, mint az ország egészét. Azonban a számos eltérő út, eltérő motiváció, eltérő múlt és eltérő pálya miatt indokolt lenne e települési kör további vizsgálata a mélyebb, pontosabb, finomabb eredmények elérése, összefüggések feltárása céljából, melyhez empirikus kutatásra is szükség lenne.

IRODALOM

- BAJMÓCY P.** (2001): A tanyaközség útja a népesedési adatok tükrében. In: Dúró A. (szerk.): Zákányszék földje és népe az ezredfordulón. Zákányszék község önkormányzata, Zákányszék. pp. 65-90.
- BAJMÓCY P. - BALOGH A.** (2002): Aprófalvas településállományunk differenciálódási folyamatai. Földrajzi Értesítő 2002/3-4. pp. 385-405.
- BAJMÓCY P. - GYÖRKI A.** (2012): A szuburbanizáció virágkora és hanyatlása Magyarországon. In: Településföldrajzi Tanulmányok 2012/2, pp 1-17.
- BAJMÓCY P. - MAKRA ZS. - VASÁRUS G.** (2014): A közigazgatásilag önálló települések számának változása és a változások tipizálása Magyarországon. Településföldrajzi Tanulmányok III. évf. 1. Szombathely, pp. 36-49.
- BELUSZKY P. - SIKOS T. T.** (2007): Változó falvaink. Magyarország falutípusai az ezredfordulón. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest. p.459.

HAJDÚ Z. (2001): Magyarország közigazgatási földrajza. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs. p. 334.

Magyarország helységnévtára, 2015. KSH online verzió, Budapest.
http://www.ksh.hu/apps/hntr.main?p_lang=HU